

Ofirmarea

ul II. — No. 10-11.

Oct.—Nov. 19

9

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In acest număr semnează:

*N. Iorga
Ion Șugariu
Lucian Bretan
D. Hinoveanu
Civiu Seleş
Octavian Ruleanu
Const. Gb. Popescu*

Exemplarul Lei

GRUPUL „AFIRMAREA“

SPRIJINITORI :

ȘTEFAN ANDERCO
AUGUSTIN BACIU
LUCIAN BRETAN
IOAN LUCA
ALEXE NAN
CONST. GH. POPESCU
OCTAVIAN RULEANU
ZENO SPARCHEZ
PETRE ȘTEȚIU
PETRU ȚIUCRA-PRIBEAGUL

COLABORATORI

CORNELIA A. BACIU
MIHAI BĂLAJ
LUCIAN BRETAN
VALERIU CÂRDU
GH. CRIȘAN
D. HINOVEANU
ION LUCA
MIHAIL LUNGIANU
ION MAIOREANU
P. MURGEANU
ALEXANDRU NICORESCU
CONST. GH. POPESCU
IOAN RENTEA
OCTAVIAN RULEANU
LIVIU SELES
IONEL ȘIUGARIU
GAVRIL STĂNESCU
TH. I. ȚUCANOVICI
PETRU ȚIUCRA-PRIBEAGUL
FELICIAN GH. ZACIU

-
- Rugăm stăruitor pe toți cititorii noștri să binevoiască a ne achita abonamentele.
  - Colecția anului întâiu frumos compactată se găsește de vânzare, într'un număr redus, la administrația revistei.
  - Manuscrisele nesemnate de autor nu se iau în considerare.

ABONAMENTE :

Particulari	— — —	Lei 100
De sprijin	— — —	„ 300
Pentru instituții	— — —	„ 400
Exemplarul	— — —	„ 10

Afirmarea

Anul II. — No. 10-11.

Literară — Socială

Oct. — Nov. 1937.

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU și OCTAVIAN RULEANU.

ARTA POPULARĂ ȘI ARTA ISTORICĂ A ROMÂNILOR

de N. IORGA

Arta populară și arta istorică a Românilor nu alcătuiesc două domenii deosebite, fiecare cu obârșia și cu concepția sa proprie. Aceste arte pornesc din fazele și desine ale unei sinteze, care se urmează de multe veacuri; ele manifestă — fiecare potrivit cu ținta sa și în marginile mijloacelor sale — aceeași psihologie a rasei sub înrâurirea mediului de civilizație pe care-l întâlnește dela o epocă la alta.

Făcând o simplă comparație între caracterele artei preistorice din regiunea Dunării și Carpaților și între caracterele distinctiv ale podoabelor cămășilor și șorțurilor, pe care le poartă azi țărani români sau care se pot vedea pe covoarele lor, — de o atât de bogată varietate de tonuri și de desene, de o atât de liberă și frumoasă originalitate, — podoabe pe care le țes mâinile agile ale țărăncelor dela un capăt la celalt al țării; — constai îndată punctele esențiale ale acestei identități.

Nu trebuie, de sigur, să împingem prea departe acest studiu comparat; dar ansamblul, nota dominantă, atmosfera de artă rămân mereu aceleași. Natura e stilizată; ea își pierde contururile proprii, care n'ar putea fi variate la înfinit, ca să treacă la multiplicitatea capricioasă a liniilor reprezentative pe care fiecare suflet rustic, plin de o poezie îndrăzneată și gingașă în acelaș timp, le poate schița, înălțând și orându după voia lui. Nu mai există floarea de câmp, iarba potecii sau răzorului, arborii din livadă, insecta care zboară, animalul obișnuit, chipul și trupul omereș, casa țărănească; dar ochiul priceput descopere îndată toate aceste lucruri în liniile lor esențiale, în întor-

tocherile în care trăsătura rectilină se îmbină cu paralelogramul, cu zigzagul și cu spirala, cu crucea nuanțată sau simplă. Și chiar dacă nu descoperi ceea ce artistul anonim a vrut să înfățișeze, — culorile care izbucnesc biruitoare sau care se topesc într'o dulce armonie, îți dau impresia exactă a acestei naturi, care nu se întuneacă de fel, dar nici nu strigă cu îndrăzneală nearmonioasă frumoasa limpezime a coloritului său.

Or, acest prim strat al artei românești aparține unei rase, — care acoperită odinioară cu ramificațiile ei, cu »națiunile« ei vorbitoare ale aceleiași limbi, toată Peninsula Balcanilor, insulele Arhipelagului și o mare parte din Asia Mică: Tracia, cărora li se adăugau, prin limba care le fusese transmisă, Ilirii de pe țărmurile Adriaticei. Inșuirile acestor credințioși în nemurirea sufletului, inșuirile acestor războinici de un entuziasm nebun ce trebuia temperat de puternica disciplină a colonizării romane — se văd în sinceritatea, în inșuflețirea, în frumosul capriciu al acestor improvizatii artistice de o uimitoare varietate de linii și culori.

Este foarte probabil că aceiași »barbari«, a căror cultură populară poate fi pusă alături de aceea, atât de dezvoltată totuș, a Galilor — au dat formula — invariabilă în fond, de o incalculabilă multiplicitate în formele care, de sigur, din milicane de cazuri n'au fost niciodată repetate formula căsuței țărănești. Climatul văilor carpaține și balcanice cerea acoperișul mare și concav cu ișcheaburile late, cu creasta din mici olane alinate sau formând o cuitasă, care prin spațiile de ventilație îngăduie utiliza-

rea podului ca depozit, de cărnuri, de fructe conservate, și lasă slobodă ieșirea fumului ce înconjură cu o ceață albăstrie acest acoperiș înegrit și aproape unificat de ploii și de puternicele imbrășișeri ale soarelui de vară. Tot din pricina climatului, s'a creat peristilul aerisit, bancul de pământ întărit care alcătuiește temelia zidurilor, care te poartă la vorbă în timpul lungilor și blândețelor nopți ale anotimpului frumos sau care îți dăruiește puțința de a dormi în aer liber, în cântecul greurilor din câmin și al ierbei și în ușoara joșnire a arborilor din jur.

Și sufletul rasei dă acestei clădiri de cărămidă, de lemn și de pământ acea însufletire, acea fuiditate în contururi, acea eleganță în înfățișare care amintesc pe ciobanul ce-și fluieră cântecul în urma oilor, pe plugarul ce trage încetinel brazda în zori de zi, însoțit de săltărețele capripii ale ciocărliei. Din acest suflet izvorăște, cu deosebire, facultatea de a crea neîncetat, de a făuri, — fără istov dar și fără a lăsa să se întrevadă cel mai mic efort, — variantele fără sfârșit ale acestui tip, care — cu toată asemănarea, în raporturile esențiale, cu locuințele tuturor vecinilor, moștenitori ai aceleiași rase, Sârbi, Bulgari, Ucraineni și chiar, uneori, Maghiari de vechi sânge slav, — deosebăște totuși casa românească.

Roma n'a dat nimic, nici în stilul arhitectural, nici în podoba costumului (nu este nevoie să mai vorbim de covorul, care-și are corespondentul în Suedia, Gotii fiind vreme de cel puțin un veac vecinii apropiați ai Tracilor, nu însă în Italia) — nici în arta ceramică, în afară poate de formele, de un nobil caracter antic, ale unora dintre vase.

Dar Roma nouă, aceea din Bizanț, realizând o sinteză dintre cele mai interesante și dintre cele mai fecunde între moștenirea elenă trecută prin simplificarea romană și între inspirațiile, de un cu totul alt stil, din Asia Mică, din Siria, din Egipt, chiar din regiunile asiatice lăuntrice, — a dat artei românești, ca și artei popoarelor slave care au trăit sub conducerea administrativă a Bizanținilor, a doua sa așezare istorică.

Această a doua așezare are loc într-o epocă destul de târzie, căci țările locuite de rasa noastră au trăit vreme de veacuri o viață patriarhală, plină de tradiții imperiale, dar fără încoronarea unei vieți de Stat. Abia în cel de al XIV-lea veac, »Țara Vlahilor«, de către S'arbi care au împrumutat această denumire de la Germani pentru Galo-Români și Romani, a putut avea monumente în piatră, costume de Curte, un prestigiu al bogăției și al solemnității, o »majestăte« care cerea serviciile artei.

Dinspre Salonic și Macedonia, pe de o parte, — așa a fost mai ales cu frumoasa și

vechea biserică domnească de la Argeș »Curtea de Argeș«, — de la Muntele Athos de altă parte, au purces spre Miază-Noapte, care nu cunoscuse până acum acest fel de a clădi, bisericile în joimă de trifoi, iriconchă, clădite în cărămizi lipite cu ciment, cu turnuri joase și puternice, cu acoperișuri în formă de cupolă, cu picturi de vechi tradiție iconografică și de o tehnică imensoriale. Iar de la Constantinopol și de la Curțile slave de imitație, purcede fastul și curul bogatelor costume purtate azi de simpatice țărânce de pe valea Argeșului și de la isvoarele Dâmboviței.

Dacă rasa ar fi fost nu atât de vivace, nu atât de inventivă; dacă spiritul ei ar fi rămas închis influențelor străine; dacă nu ar fi păstrat în sufletul ei această forță misterioasă care singură poate topi elementele împrumutate din străinătate; — s'ar fi oprit numai la atât. Ar fi fost, ca în Serbia, câteva frumoase așezări înainte domnești, din piatră sau plată sau de un bogat vestmânt de costisitoare pictură care niciodată n'ar fi putut fi pusă la nivelul milioanele de țărani care trăiau în sate în aceeași credință religioasă ce sugerează nevoi artistice. — Dar, dacă în Moldova, cel de al doilea principat, întemeiat mai recent tot în cursul celui de al XIV-lea veac, de la început anume condiții de artă populară s'au impus în chip imperios, transformând biserică goală și tristă, severă și întunecată, a mănăstirilor de la Athos într-o capelă cu zidurile polihrome, tarcată, cu roșu, cu cennașiu, cu albastru, cu galben, cu verde, prin alternarea pietrei curate cu cărămida netencuită, cu cărămida lustruită, cu discurile ce purtau ciudate figuri mitologice și heraldice; în urmă, în a doua fază, acoperită și pe zidurile exterioare de nenumărate picturi aproape surăzătoare; — apoi influențele occidentale au contribuit și ele, în ambele principate, pentru a complica mai mult încă formula artistică.

Pentru a fixa această a treia fază a dezvoltării sale, am avut două curențe de origină geografică și spirituală diferite.

Mai întâiu, cel din Italia, venit prin Dalmația și prin regiunile Serbiei maritime pe care și le-a câștigat în mare parte. Piatra devenită document istoric, se datorește acestui nou aport, cu toate detaliile acestei sculpturi exterioare, care precedează în țările românești ca multă vreme opera abundentă, luxurioasă a pictorilor alcătuiind o adevărată școală care trebuia să dureze mai mult de patru veacuri. Tot de acolo vine basorelieful cutărei porți, în care chipurile de sfinți — o Vestire naturalism cu totul străine ținuturilor noastre.

Tot de aici, în sfârșit, vine în domeniul sculpturii, maniera mai vie, atitudinile mai realiste, gesturile mai libere, — manieră pe care o întâlnim în eizelarea unei părți din

argintăria valahă din veacul al XVI-lea. Această înrăurire se resimte chiar în caracterul latin, venețian al inscripțiilor de pe frontispiciile bisericilor și de pe morminte.

Occidentalismul german, care vine cuce-ritor prin Polonia cu orașe germanice, prin Transilvania burghezilor saxoni, bogăți în aptitudini artistice, — câștigă mai mult teren, mai ales în Moldova, pe care a dominat-o del puțin vreme de un veac și jumătate.

Această influență a dat cadrulile ferestrelor și ușilor, care se taie în »arc brisé« sau se orânduiesc în gergelele rectilinii, ca și caracterul ornamentului floral și cel al inscripțiilor de pe mormintele prinților și ale boierilor; aceeași influență s'a exercitat într-o măsură oarecare asupra scene'or înfățișate pe legătura Evangheliilor, asupra caselor bisericesti. Inspirația gene'ă însă în ceea ce privește argintăria, perdelele altarului, pietrele funerare, a rămas de obârșie bizantină. Până târziu de tot, în Valahia, mai ales către sfârșitul celui de al XVII-lea veac, sub domnia bogatului și magnificului prinț Constantin Brâncoveanu (1688—1714), argintării dela Sibiu — Hermannstadt și dela Brașov — Kronstadt lucrau pentru așezările domnești obiecte minunate, dar unelele lor se conduceau totdeauna și în chipul cel mai strict după desenurile trimise dela Târgoviște sau București de către Voievodul donator.

Renașterea n'a avut decât o slabă înrăurire asupra țării'or românești, a căror epocă de neatârnamare politică și de mare dezvoltare comerțială trecuse deja. Acest nou curent occidental se recunoaște numai în detaliile de ornamentare, cum sunt — de pildă — florile de o linie mai largă și mai liberă de pe pietrele sepulcrale. Astfel: pe lespezile mormintelor, pe care războinicul mor', domn sau boier, e înfățișat călare, cu coroana sau cu cască pe cap, mânuind armele sau silind cu vârful suflului sau al spăței, pe cutare vrășma; titur să descende în vreme ce săgețile vrășmasului, în căderea lui, se risipesc (la Argeș, la Viers, la Stănești). Dar în aceste părți niciodată antichitatea n'a fost imitată în ciuda originii'or române, a caracterului latin al limbii.

Un al patrulea factor de sinteză a fost mai adânc înprimat; acela al Orientului musulman, care a exercitat o influență de totuși nu poate fi de fel comparată cu aceea a suzeranității politice.

Când la Dragomirna, la Putna, marile mănăstiri a'le Bucovinei, vezi spiralele încălțite care urmează linia înărăzneță a boltilor, acoperită cu flori și stele multicolore; când mormintele fondă'orilor, în loc să fie însemnate printr'o simplă piatră plată, se ridică deasupra lespezilor sub un fel de capac pe care reliefulle se întretaie ca niște panglii; când florile

larg deschise sunt orânduite ici și colo, pe linile nervurilor gotice; trebuie să recunoaștem inspirația moscheelor în care stăpânii țării se rugau lui Dumnezeu altfel decât noi. Este un Orient de un lux, împins în chip pretențios până la cel mai mic detaliu; aceasta a dat marelui bisericii Trei Erarhi din Iași acele pietre sculptate cu flori aurite, fiecare în alt fel.

Și, acelaș lucru, în Valahia, din cel de al XVII-lea veac, unde cadrele ferestrelor sau ale ușilor sunt sculptate cu tulipe, cu frunze stufoase, cu toată acea înflorire ce te mână către arta Persiei, mama »Paradisului«, a grădinilor divine. Cutare mică biserică din apropierea Bucureștilor, la Fundeni Doamnei, are ornamente exterioare în stuc, înfățișând arborii tipici, păuni așezați în față, candelabrele atârnatore — elemente ale acestei arte persane — iar în casele boierilor și ale Domnitorilor această modă orientală se va învedera în studaturi. Și se va găsi aceeaș nouă deprindere în miniaturile, atât de variate, ale manuscriselor epocii, în literile ornate ale documentelor valahe din a doua jumătate a veacului, cu florile lor larg deschise ce ies dintr'un bogat frunziș. Imprimeria — care începu cu formele venețiene în veacul al XVI-lea, ca să adopteze tipurile Renașterii introduse la Rușii din Polonia, la cei din Moscova și la Transilvăneni, — ia forme fermecătoare, după aceeaș cerințe ale modei, sub conducerea călugărului Antim din Iberia, ajuns arhiepiscop al Valahiei.

Italia aceeași epocă, Franța lui Ludovic XIV n'au dat nimic mai mult decât aceea Vesire unică sculptată în marmură pe poarta de intrare a bisericii Golia din Iași. Cu totul altfel este Veneția, încă izbânditoare, din sfârșitul acestui al XVII-lea veac. De acolo — și nu atât din Orient, își ia, sub Brâncoveanu, sculptura decorativă — cu canatu'ie, capitulurile, coloanele canelate, rampele scărilor, pietrele funerare — locul pe care nu-l arusesse niciodată până atunci; în biserică și în palate, totul este acoperit cu ornamente de aurite noi'or mășteri ai țării. La Mogosoaia, lângă București, casa de vară a prințului Brâncoveanu, cu acele loggii îndreptate spre grădina sau spre râul ce străbate verdele livezii, te crezi la Acolo sau aiurea în împrejurimile Veneției, între casele patricienilor. Însăș pictura, pe limpede fond albastru, precede din învățăturile meșterilor venețieni.

Și forma definitivă fiind opera unei lungi strădării a inteligenței și a gustului desăvârșită de o rasă incapabilă de izolare, incapabilă să se închidă în forme imuabile, — această operă se răspândește în sute, în mii de edificii de cult până în cel din urmă — cătun mândru de biserică lui cu capituluri ornate,

cu bogate picturi de o fermecătoare polihromie. In felul acesta, oșera — originală prin caracterul nou al ansamblului — ajunge națională prin această facultate de a deveni universal-populară, scoborînd ea o răsplată spre acele masse din care pornise — în adâncurile istoriei românești, — cea dintâi inițiativă de artă și care, în forme simple, îi menținea cu gelozie tradiția cea mai pură.

II.

Din această artă populară și, mai ales, din meșteșugarii aceștia — țărani — și din inspirația lor — natura acestor tinuturi de un caracter atât de particular; trebuia să izvorască — mai de grabă decât din amintirile istoriei și din tradițiunile artei culte — faza modernă a dezvoltării artistice în România.

In epoca în care Bucureștii și celelalte orașe valahe se alcătuesc din clădiri de modă veche, — mari curți boieresti, cu mulțimi de sclavi țigani și de servitori, clienți în jurul casei stăpânului, cu un luminos peristil, din bisericuțe care cuprind enciclopedia artei adestei țări; din căsuțe de mahala svelte și surâzătoare în mijlocul grădințelor îngrițite cu dragostea în lunile de vară; în epoca în care în Moldova, alături de aughenele evreești de modă galițiană, pătrunde casa franțuzească din veacul al XVIII-lea în ulițele principale, — această casă confortabilă, comodă și modestă, cu verandă și balcon, cu un mare salon ce se rotunjește asupra parcului secular și asupra heleșteului cu barda primblărilor romantice; — în epoca aceasta apare pictura nouă.

Unul dintre făuritorii ei, Theodor Aman, studiază cu pasiune în Franța, în Parisul atelierelor și al rețetelor. De acolo, se întoarce atotștiutor în ceace privește tehnica corectă și elegantă și zugrăvește tablouri mari cu lupte, cu tragedii domnești, cu scene oficiale din lumea contemporană. Pitorescul îl atrage; țărânul cu căciulă, femeia cu ție, țiganul care își târăște ursul după el. Dar toate acestea în afară de noțiunea precisă de rasă și de mediu.

Nicolae Grigorescu, fost zugrav de mânăstiri, este cel care a descoperit aceste elemente esențiale. Și el și-a făcut pelerinajul său parizian, dar s'a oprit la școala aerului liber, în epoca unui Corot și Millet, în pădurea dela Fontainebleau, la Barbizon. Franța îl inspiră și Grigorescu redă colțuri din Bre-tania, intimitatea căsuțelor burgheze, poezia subiectului comun într-o lume de veche orânduială, ce trece dela o generație la alta. Intors acasă, Grigorescu se așază în azurul cerurilor imense, se pierde în colbul au it al drumurilor, urmărește pasul încet al boilor sarmați înjugați la carele preistorice, se oprește prietenos în fața țărânului care se duce la târg — și privește ironic pe micul evreu care se ia la hartă cu mușterii lui dela țară, în piața unui târgușor moldovenesc; surprinde pe țânărul

cioban mănându-și prin văi oile albe; și, mai ales, adoră alba siluetă a fetei care toarce, cu ochii pierduți de parte și înecați în vis.

Adevărata artă românească se născuse în pictură. Alții, ca Andreescu, mai trist și nu atât de poet în concepția sa asupra ției țărănești — ceace înseamnă, în fond, mai de parte dea decărul intim al lucrurilor; — ca Luchian, carea runcă luminile nesfârșite ale paletei sale, ca un reflex al ironiei lui său surăs de om bolnav, peste lucruri comune; case vechi, flori, mângâietoare, chipuri de ființe iubite; ca Verona, de o atât de abundentă creație; ca Grant, autorul peisagiilor romantice; ca D. Ștoica, pictorul istoriei și al războiului; ca Petrascu, maestrul tonurilor dure și brutale; ca Ștoenescu, autorul portretelor de o fină psihologie; ca Steriade, de o producție atât de felină; ca Hoțâșu Dimitriu, Schweitzer—Cumpăna; au continuat acest curent care — din nefericire, se va îneca în formulele la modă, care pot fi cel mult, dacă sunt sincere, îndreptați pentru viitor. — Dar sculptura unui Stork, Severin, Jalea, Han, Hette, — fără a mai vorbi de îndrăznețele încercări în ireal ale lui Brâncuș — abia dacă va atinge în treacăt o realitate, pe care n'a prins-o încă de licita vigoare a mânilor creatoare.

Cât despre arhitectura — ale cărei reguli au fost deja stabilite de un Antonescu sau Mincu — ea rătăcește încă în trecutul, pe care n'o pot reprezenta doar balcoanele cu coloane ornate, ferestrele de oșpeță funerară, acoperișurile deschise în afară din olane târcate, niște turnulețe cari cer altceva decât teoria monotonă a fronturilor din marile orașe. Ar trebui, drept cadru, curtea-grădinăși, pentru cetatea modernă, ceva în genul acestui stil francez adăptat care a furnizat atât de frumoase alei senioriale orașelor boierimeii moldovenești. (La Roumanie en images).

— «□» —

TE RIDICI

Te ridici de D. HINOVEANU.

și pășești,
prin neguri, înainte,
alee ninsă
cu fulgi de aduceri-aminte...

Aștept
să luneci prin gându-mi
isvor de povești,
răsărit
pe ogorul meu de ani
în continuu să crești...

Fii astăzi:
azur, lună plină,
te anină
de sufletul meu
fuior de lumină...

BĂIȚA, SATUL NATAL

Străin, pribeag, mereu pe alte căi, în goană,
 Il port cu mine, printre oameni, peste tot, ca pe-o icoană
 În ochi, în mâini, în suflet, cu mândrie
 Și tuturor le spun, la vorbă de mă'mbie,
 Că-i satul meu; că nicăiri, pe lume nu-i
 Icoană mai frumoasă ca icoana lui.
 Pe străzi bogate, unde cresc din fiecare piatră stele,
 Așa cum cresc la noi acasă, primăvara, viorele;
 Unde e atâta putregai și atâta voie bună,
 Il duc semeț, cu fruntea sus, ca pe-o cunună,
 Il strâng la piept, la inimă și plâng
 Decâteori mă'ndepărtez de el prea mult, nătâng...
 O, satul meu, cuminecaț cu celina de brad,

Cu apa limpede de munte, fără punte, fără vad,
 Cu păstrăvii ce 'mpărățesc sub bolovani,
 Departe de viața mea, departe de ani,
 Cu tinereța caselor de lemn și de șindrilă,
 Unde, pentru toți săracii înflorește'n poartă milă;
 O, satul meu, cu fete mai frumoase ca'n oraș,
 Mai harnice și mai sglobii, ca sufletul meu laș,
 Mai bune decât toată bunătatea din străini,
 Pururea e bucuria și cununa mea de spini;
 În fiecare zi îl pierd, în fiecare zi îl regăsesc
 Și îl adun în mine, mândru, ca pe-un gând regesc;
 În fiecare zi mă'mpacă cu viața mea cu Dumnezeu
 El, cel mai frumos din lume, satul meu . . .

ION ȘIUGARIU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MINERII MEI

Cu lămpile nedespărțite 'n mână,
 Cu hainele murdare de otrăvuri, și tărână,
 Li văd cum merg încet, slăbiți, cărunți.
 Minerii mei, din satul mic, de peste munti...
 În ochii lor atâta plumb și atâta oboesală,
 A 'ngrămădit viața cenușie și banală,
 Atâta resemnare oarbă în picioare,
 Că mersul lor căznit și trist, mă doare.
 Din fundul munților îmbătrâniți și grei,
 Au scos paloarea și durerile cu ei,
 Au adunat grămezi de aur, bogății,
 Din neagra șhăstrie a pietrelor pustii,
 Dar au rămas tot frați cu sărăcia, tot golani,
 Tot slugi la alții, fără hrană, fără bani,
 Tot aplecați de spate și de frunți,
 Minerii mei, din satul mic, de peste munți...

Mă uit la ei, cum merg încet, printre arini,
 Tăcuți și triști, cu pumnii plini,
 De noduri și de bătăături, cu ochii goi,
 Și gândul mi se 'ntoarce înapoi,
 La vremile de iobăgie și de jug,
 La vremile de roată și de rug,
 La toate suferințele și caznele de-atunci.
 Și-i văd, mereu ca azi, legați de-aceleași munci,
 Tot ei, tot slugi, mereu la alți stăpâni,
 Cu-aceleași negre lămpi în mâni...
 Și, cum privesc așa, tăcut, la ei,
 Mă simt și eu aproape de minerii mei,
 Cu lampa 'n mână, mic, stingher:
 Și tatăl meu e tot miner! . . .

ION ȘIUGARIU

PINTEA VITEAZUL, eroul legendar

III. Reminiscențe

de LUCIAN BRETAN

Tot ce s'a crezut important, în legătură cu datele sale personale și caracterul istoric al persoanei sale, a fost expus. Din ele s'a putut desprinde figura măreață a unui erou popular care, — privit prin prisma timpului în care a trăit și datorită mai ales situației sale sociale din care a răsărit, adică: un rob, un simplu iobag și pe deasupra român — se situează complet în ipostaza unui *haiduc*, și o exclude cu desăvârșire pe cea de «tălhar» sau «brigand» în care încercau să-l așeze, fără putință, stăpânitorii dar totodată și călăii de ieri ai națiunii «valahe».

Pentru națiunea română, din partea focului *Pintea Viteazul* rămâne deapururi un *haiduc* ce-i drept, însă un *erou național*, un sprijinitor și cel mai mare patron al națiunii împilate, un protector al celor săraci și obișnuiți față de stăpânitorii hapsini, nemiloși și hrăpereti, precum și persecutorii națiunii sale.

Bandit a fost e lnumai pentru stăpânitorii streini a căror fapte întru nimic nu se deosebesc de cele de brigandaj ale haiducului *Pintea Viteazul*, de câteori a fost vorba de acumularea averii în dauna mulțimii nevoiașe, — dar mai ales în paguba pentru ei strein de neam, — a românului.

Faptele sale sunt însă și acte de un superior curaj, ce au stârnit admirația celor obișnuiți ca dânsul și au impus teama și respect la stăpânitori. Să nu ne mirăm deci, dacă însuși Prințul Ardealului *Racoți Francisc* al II-lea îl ia în armata sa insurecțională ca ostaș de linie și conducător de oaste, murind apoi moarte de erou sub porțile cetății orașului *Baia-Mare* pentru a desființa pe toți aceia ce, din ură națională i-au dorit sau îi creaseră și postum o altă moarte mai puțin onorabilă, — ba chiar infamă.

Cari sunt locurile geografice și legendele transmise atâtea generații în legătură cu aceste locuri? Să amintim doar 3—4 din sumedenia lor:

1) Sub piscul al patrulea din masivul *Gutinul*, lângă *Cavnic*, aproape de traseul vechiului drum de țară ce leagă *Sătmarul* cu *Maramureșul*, pe coasta acestuia, se deschide o prăpastie înfiorătoare, căreia abia dacă îi mai zărești fundul. În stâncea acestei prăpastii, de sus până jos, se vede imprimată o dungă, o încreștere în linie verticală care se numește «*calea de refugiu alui Pintea Viteazul*». — Uimit te întrebi: cum a devenit aceasta? Iată explicația.

Se spune prin scrierile rămase și legende, că *Pintea Viteazul* s'a aliat cu tătarii ce patru-lau pe la hotarele fostei *Ungarii* și i-a introdus

pe căi cunoscute, numai de dânsul, până înăuntrul comunei *Cavnic*. (Și azi se află în această comună un obelisc ridicat de unguri în amintirea punctului până la care au pătruns trupele tătare.) Trupe ungurești au fost trimise sub conducerea căpitanului de plaiu sau prefectului *Karácsonyi Tivadar* (poate să fi fost român și să-se fi numit *Crăciun Toader*, deoarece legenda susține, că ar fi fost chiar frate dulce cu *Pintea Viteazul*), atât pentru alungarea tătarilor din țară cât și pentru pedepsirea lui *Pintea Viteazul*. Cum trupele maghiare erau mai numeroase, ei au fost siliți să se refugieze. Fiind înconjurați însă, au ajuns tocmai la acest loc prăpăstios, unde s'au oprit. Ajunși în asemenea pericol, *Pintea Viteazul*, știind că-l așteaptă, s'a așezat călare pe lancea sa și — spre consternarea tătarilor și a trupelor maghiare, — s'a năpustit cu ea în fundul prăpastiei. — Norocul l-a ferit însă de moarte și a scăpat. Iar spre eterna mărturie a rămas locul lancei sale imprimat în stâncă, ce îi va purta numele pe vecie: *Calea de refugiu alui Pintea Viteazul*.

Dacă el n'ar fi fost un biet haiduc român, legenda aceasta s'ar fi păstrat și popularizat cu sfîntenie de către stăpânitorii de ieri, iar pelerinajele s'ar ține lanț la acel loc ca la cele sfinte. Așa, a rămas o simplă denumire geografică, iar legenda supraviețuiește doar pr'n poveștile bătrânilor țărani români, din ce în ce mai rare.

2) La Sud-Est de «*Creasta Cocostului*» (o parte denumită astfel a muntei *Gutinul*), pe versantul *Maramureșan*, cam la 150 metri de la aceste piscuri, se află o peșteră denumită: «*Peștera lui Pintea!*» Aici trăia el ascuns. Aci era cartierul său general de unde își dirija haiducii ce cutreerău 3 județe, ajungând până în *Tara Oașului* sau la *Ciuperțeni—Dumbrava* de lângă *Botiz*, până la granițele *Poloniei* și *Târgul-Lăpușului* sau *Ilearda* județului *Somes*. — Aici strângea comorile adunate prin răf de la bogătași și tot aci a trăit ani de-a rândul în cea mai armonioasă dragoste cu fata fișpanului de *Maramureș* și general al principelui voevod *Racoți Francisc* al II-lea, cu *Szirmay Ilonka*, pe care, după legendă, a scăpat-o tot de-a tăria de la tătari, cari au ținut-o ostatecă timp de vreo 6 ani.

Legenda spune, că aceasta peșteră ar fi fost numai una din gurile marilor tuneluri pe care dânsul le avea aci în *Muntele Gutinul*.

3) Intre *Gutinul* și *Secătura* țărani trecători, excursioniști, sau turiști își astămpără setea provocată de urcușul masivului *Gutinul*

la un izvor limpede ca lacrima și răcoritor ca mângăerile unei mame dulci. Este »Izvorul lui Pintea«, la care el adesea poposea fie pentru aș consuma masa de zi ori cina și spre aș astâmpăra și el setea după lungile peregrinări sau refugii dinaintea urmăritorilor. El este unul dintre cele mai de seamă izvoare din partea locului și un important punct de atracție în special pentru escarșionafții moderni. Cu toții însă — țărani sau târgoveți — se apropie de dânsul cu pioasă amintire, din spirit de respect pentru acela ce, deși haiduc, a săvârșit acte de cel mai autentic eroism mînat mai mult de dragostea sa ori de persecuțiile stăpînitorilor haini, decît de vreo pornire perversă a firei sale.

4) Tot astfel între Prislop și dealul Roata zac mute ruinele unei case de mult părăsită, sub care fusese cândva și o destul de încăpătoare pivniță. Pietrele rămase vorbesc celui ce le știe graiul, dev. remuri îndepărtate în care se îmbină într'o frumusețe de operă artistică romantismul cu eroismul, dragostea cu voinicia, veselia cu vărsările de sânge, ca strofele unei poezii desăvârșite.

Aceste pietri și acel moloz, celui ce-i cunoaște graiul, îi destăinuiește: »Mă numesc »Hanul și pionia lui Pinte Viteazul«. Eu l-am văzut cel mai des pe acest erou, întotdeauna plin de veselie exuberantă, chefuind monstruos, după ce dăduse o lovitură de grație fie vreunui ungur bogătaș, fie vre-unui pandur (jandarm) al lor, plecat, spre nenorocul lor, în căutarea și prinderea lui Pinte Grigore, neglijând că Grigore de mult a devenit »Viteazul«. — »Il văzusem deseori venind cu ibovnica sa, acea faimoasă Szirmai Ileana, de o frumusețe rară, care mînată de dragostea ei pentru eroul a preferit să părăsească casa unui general și prefect de județ în care trăia în belșug și fericire pentru a se adăposti în peștera unui haiduc. Eu l-am văzut între voinicii săi, înconjurat de teamă și respect totodată și l-am văzut împărțind aurul și bogățiile cu amândouă mîni, ce'or săraci.« Așa grăsessele.

Au rămas aceste ruine drept mărturia unor vremi nu prea îndepărtate, pline de romantism și barbarie totodată.

Hanul nu mai este, dar i-a rămas numele spre eterna pomenire a celui ce fusese, nu se știe bine nici azi, un erou național sau un haiduc de codru.

Multe sunt legendele ce se leagă de numele lui. Sunt isprăvi de o generozitate uimitoare. Pe barbierul Piota Cristofor I a făcut cu local și casă, care apoi din recunoștință, i-a rămas pe veci tăinuitor. Deasemenea și pe alții. Din închisoare a scăpat vitejește, deși fusese pus un alt om anume cu dânsul într'o celulă ca să-l omoare. Toate aceste is-

prăvi au avut o înrăurire adâncă asupra poporului de rând, care l-a și ocrotit apoi dinaintea autorității or. Iar după moarte i-a închinat acest poem eroic, situându-l între vulnerabili nu mai într'un anumit fel, ca și grecii pe Achilles:

»Pinte, Pinte, viteaz, Pinte,
»Nu trece prin Baia-Mare,
»Că patru băieși te or împușcară,
»Cu trei plumbași de argințași,
»Cu trei grăunțe de secară,
»Și trei cuițe de mînz de primăvară!«

Și, de fapt, el, neascultând povețele poporului, s'a dus sub zidurile cetății Baia-Mare, unde a fost omorît de băieșii (minerii) de aci, în luptă dreaptă, sub zidurile cetății, așa cum spun strofele de mai sus: »cu trei plumbași de argințași, cu trei grăunțe de secară și trei grăunțe de secară și trei cuițe de mînz de primăvară«, singurele care — după credința poporului — puteau să-i cauzeze moartea.

Multe sunt istorioarele și poveștile țesute în jurul lui. Precum și locurile cari îi păstrează numele. *La Budeștii din Maramureș și la Muzeul din Baia-Sprie i se păstrează cu sfințenie cămașa de zăe și buzduganul ce le purtase o viață întreagă, cu cari a luptat; singurele relieve ce ne-au rămas dela dânsul.*

Aceste sunt puținele relatări ce le-am putut da asupra personalității și-a faptelor eroului nostru. Dacă i-a-colo am tratat materia după o metodă polemică, e din pricina că am dorit a priori, să excludem orice altă informație care ar avea drept, scop întunecarea figurei legendare a haiducului nostru care în pofida faptelor sale, rămâne totuși mai mult un erou, un persecutat a timpurilor, care nu s'a datat vieții de haiduc din porniri rele sau atavice, ci forțat de împrejurări și de asupritorii streini.

S'ar merita — zic — a se îmbrățișa problema lui Pinte Viteazul și, chiar fără a fi se creia aureola unui beliduce, a o lămuri prin prizma timpurilor în care a trăit, a funcțiunilor sociale de pe acele vremuri și mai ales așezând problema pe temii *național*, al acelei națiuni, »minoritare« din fosta Ungarie, care, deși, nu fusese recunoscută oficial ca națiune, era totuși, de fapt, »majoritară«. — E indiferent dacă acela va fi un folklorist sau istoric. Va binemerita dela u mași.

DORINȚI...

de OCTAVIAN RULEANU

Aș vrea Măntel să pot sta de vorbă cu tine, mult, mult de tot. Să văd într'adevăr că-mi ești superioară prin calitățile ce-mi lipesc și pe care continui implacabil să mi-le numesc defecte psihice. Poate că vârtejul vremii m'ar lua și pe mine în goană disperată și aș simți în urmă, doar pașii incertitudinilor mele.

Te-am întâlnit la o răscruce de gânduri năvalnice. Nu-mi pot justifica nici într'un fel închinarea ce ți-o fac. Pentrucă nu-te iubesc și nici nu simț vreun fior lămurit, specific unei situații de natura aceasta. O fac dint'un sentiment nedefinit, pe care-l încerc de multe zile să-l precizez și nu pot. Știu atât, că ești ceva, mai mult decât alte fete și ceva mai puțin decât ceea ce înfrigurările mele visează atât de dornic și atât de dureros.

În fața ta m'am simțit din nou dată fărâma. Pentru întâia dată îmi dădeam seama că tot ce-am făcut cu gândul, țesătură fină de fibre smulse din puritate sufletească, este o himeră grozavă, în imaterialitatea ei.

Mi-ai spus simplu »aș vrea să fiu iubită de cineva. Îmi lipsește ceva, un gol oarecare în clocotul sângelui năvalnic al celor douăzeci de ani.«

Un moment am crezut în spusele tale atribuindu-mi-le mie. Dar am observat spontan, că nu sunt dotat cu nicio calitate atractivă ce mi-ar da drept la speranță, măcar.

Ulterior ai făcut câteva reflecții, care păreau izvorâte din spusele mele. Ce era să-ți răspund? (Că sânt eu visatul?. Am afirmat candid că îți vei găsi, iar la nevoie voi căuta eu pe cineva. Te-ai supărat. Pe urmă ai râs. Și-apoi ai devenit serioasă.

În această seriozitate m'am regăsit puțin, pe mine. M'ai înțeles în parte. Interesant. Tot ceea ce-mi mărturiseai ca viciață sentimentală corespundea exact cu vederile mele. Cine oare ți le-a sugerat? Ne cunoșteam doar din aceeași zi, aceeași oră chiar. Și totuși corespondența acestor fapte mă uimea.

Am simțit atracție față de tine. Te-am și examinat fără intenții obișnuite, tinerilor. Nu-ți aduc complimente. Nici nu știu face. Afirm numai, că foarte puține defecte somatice ai. Un cavaler ar fi încântat la superlativ cu tovarășia ta prin lumea admirativă. Eu ți-am zis să ne plimbăm printre brazii pădurii parc. Ai zămbit, în treacăt, nescăpând precizarea (nu mă cunoșteai) că poate eu cred ceva foarte comun despre tine. Simțul feminin te-a trădat. Căci cu toate precauțiile luate ulterior, aserțiunea era existență, ea fiind reprimată în subconștient. Încerci să disimulezi tocmai

faptele care te obsedează. Deci cele relatate cu privire la posibilitatea tănuitelor mele intenții carnale, mi-au dovedit că nu ai putea fi prea străină de asemenea instincte nerefulate.

Din acele momente am început să devin posac vechea mea boală. Zadarnic ai voit să întrefii o discuție asemănătoare celei anterioare pe când observam mirat că-mi citești ideile. Nu ți-am putut ierta feminitatea obișnuită. Prin anumite răspunsuri seci și meșteșugite, ți-am dat să înțelegi că superioritatea femeii o văd în modul cum știe ea să se detașeze din comunul reacțiilor feminine. În această desprindere, aș putea găsi apoi, toate farmecele dragostei. Aici nu mi-ai acordat primatul dreptății. Poate să ai adevărul cu tine.

De-atunci, îndoiala mă mistue uneori. De aceea aș vrea să stau din nou la vorbe, să mă conving definitiv în bine sau în rău. Sânt nerăbdător, deoarece aș vrea să cunosc motivul pentru care mi-ai spus la despărțire: »ești un om interesant«. Oare cum să i-au senzul acestor cuvinte?

(Fragment din volumul în pregătire: *Himere.*)

—«□»—

Inserare

de D. HINOVEANU.

Zile multe:
trairi.
Pașiți culcate,
umbrii...

Dorul
Se frânge în căi;
peste trecut
apune soarele,
plouă...

Să te cuprind
în brață,
să-ți șoptesc
până târziu
dureri din viață...

Uite,
gândul sue
cu luna
prin ceață...

PĂȚANIA DOMNULUI CONTROLOR

de LIVIU SELEȘ

Domnul Ion Dunăreanu, controlor clasa II. la C. F. R., decorat cu »Serviciul Muncii cl. III«, lăudat peste tot de superiori, înjurat fără cruțare de subalterni, a descins tacticos din tren, cu țigară de foi în gură — din care cauză își ținea pleoapele trase ca niște obloane peste întinderea ochilor mari, negri, încruntați — cu o yaliză doldoza în mâna stângă, iar cu dreapta liberă — și ștearsă de sudoare — gata pentru o ice stângere de mână.

A intrat fără să bată protocolarele poc-poc-uri în ușă, în biroul șefului gării. Gară mică, două personalități la zi, cu zece călători la an.

Telefonul sună sirindent, telegraful ciocănea ritmic, hârtiile de pe masă fluturau ușurându-se de praf, în bătaia vântului ce l-a stârnit domnul controlor prin intrarea sa triumfală. Încăperea era găgăgică, murdară, întunecoasă, duhnea a șoareci, mușegai și fum de tren și tutun îmbătrânit.

Și-a scos țigara din gură ridicându-și pleoapele și căutând o scrumieră absentă. Pe jos, pe dușumea, mucuri de țigări.

»Hm! Nu-mi place.«

Ca să previe cu exemplu și-a aruncat țigara departe, între sine, — pe ușa ce-a lăsat-o deschisă. S'a așezat apoi pe un scaun cu picioare negale, leșgându-se plictisit în așteptarea șefului.

Era în August. Că dura îi scolese perle de sudoare pe frunte, iar pe spate simțea că-i curg râuri. Și-a scos haina și batista și-a trecut-o peste frunte, peste ceafă, apoi a răsuflat ușurat. De afară intra svon de greeri și aerul juca albastrii sub bătaia razelor încandescente.

Moleșit de căldură, nu îndrăzneala să se ridice depe ofița de scaun pe care cu greu își menținea echilibrul, să caute șeful care se lăsa prea mult așteptat.

Intr'un târziu, dupăce căldurile îl mai slăbiseră și inimă-i bătea mai emperat și-a urnit trupu/ hipopotamic spre ușă, apoi în cuptorul de afară. Peste tot liniște, iar pe întinsul câmpului în depărtare mare se vedea turla bisericăii satului.

— »Am să-l învăț eu minte! Să mă lase să aștept încă cinci ore, nemâncat?... Ah, dar e mișel... e mișel!«

S'a așezat sub un pâlce de meri pădureți, cu servieta pe genunchi. Și-a vărsat apoi amarul zilei într'un proces verbal a cărui urmare nu putea fi decât desțituirea șefului. Apoi, întinzându-se pe iarba arsă, cu procesul verbal în buzunarul pantalonilor, ca să nu îl fure caprele șefului, ce-i dădeau târcoale, din ser-

vieta, și-a nchis ochii, fixându-și deșteptătorul gândului, ca orice ceferist, pentru orele cinci.

Trenul a intrat în gară. Caprele, speriate, au dat năvală spre țarcul lor pe drum drept, peste controlor. Trezit buimac, de-abia a știut cum a ajuns întins pe banca unui compartiment de a doua ce-o străjuia moțâind, vis-avis o domnișoară făcută unt de caniculă. — Trenul sălta nebunește. I-aducea aminte de primele sale zile de călărie la un regiment de călărași, pe când își făcea stagiul. Ce chinuri!

Somnul i-a cuprins din nou pe cei doi călători.

Controlorul Dunăreanu visa. Se făcea că era călare pe o capră de-a șefului. De abia o putea stăpâni peste coclauri, de abia se putea susține sprijinit de coarne, atât era fuga de năprasnică. În urma lui șeful gării îl urmărea călare pe altă capră. Avea un arc în mâna dreaptă, o paloșe în strânga și-o talbă cu săgeți înveninate îi atârna de gât. Capra șefului era furioasă, era chiar o arătare îngrozitoare: neagră, cu nări tremurânde, barba încâlcită, coarne de minotaur și mchăit de balaur și se apropia mereu, mereu, ca vântul. I se părea că sboară. Nu mai era decât la vreo câțiva pași și-atunci șeful a început să tragă săgeți peste săgeți cari îl nimereau și-i făceau corpul plin de usturătoare răni. Durerea era îngrozitoare. Și-a îndemnat capra la fugă, la picior mai iute, apoi de-odată s'a prăbușit...

Trenul se oprise brusc în gară. Controlorul s'a trezit. Durerea săgeților din vis nu încetase. Devenise mai usturătoare, mai acută. Întepăturile continuau mai înveninate pe corp, pe picioare, pe brațe, peste tot. Măinile îi erau roșii, umflate, iar pe pantaloni se ureau cohorte negre și roșii de furnici amenințătoare, culese în somnul de sub merii pădureți.

Situația era însuportabilă. Domnișoara de alături s'a ridicat și a ieșit să se nchege pe culoar.

O scântee în mintea controlorului: să-și scuture hainele. Zis și făcut. S'a ncutiat și-a deschis fereastra. Apoi și-a scuturat haina și cămașa, în urmă pantalonii și... i-a ntns pe fereastră în bătaia vântului, strângându-i o putere în mână, să nu scape cu ei împreună procesul verbal...

— Domnule dă-mi te gor drumul!

— Domnișoară, mă iertați, nu pot!

— ? ! ?

— ... nu pot! Mi-au sburat pantalonii și..., și sunt gol, sunt gol!

INCREȘTĂRI

MEDALIOANE

Căpitanul Horia

În 14 Oct. c. s'a sărbătorit la Alba-Iulia, desvelirea monumentului celor trei mari căpitani ai revoluției dela 1784: Horia, Cloșca Crișan.

Onorată cu însăși prezența M. Sale Regelui, această sărbătoare, despre care au vorbit atât de frumos toate ziarele din țară, ne dă și nouă prilejul să însemnăm aici câteva gânduri modeste și sincere, pentru cititorii, cari ne urmăresc și ne apreciază într'un fel oarecare scrisul.

Așa, cum a fost, așa, cum ne povestesc despre ea cărțile de istorie și de literatură, așa cum fiecare dintre noi o simte în sufletul său, când vede într'un manual oarecare chipul lui Horia, revoluția dela 1784 formează un important punct luminos în istoria noastră națională. Nu rezultatele, nu roadele acestor încordări de brațe și de inimă românești, se înalță mari și monumentale în fața noastră și în fața lumii întregi ci simplitul fapt că o mână de oameni, slabi și asupriți, sub înboldul sfânt al unuia mai vrednic dintre ei, a fost în stare și a avut curajul să înfrunte mânia și răutatea unui neam puternic și numeros. Nu cele câteva sute de cadavre ungurești, răsturnate peste zidurile cetăților, nici cele câteva castele mistuite de flăcări răsbunătoare, formează gloria și victoria acestei revoluții. Nu suferințele și caenelă celor trei eroi, mai mari și mai tari decât vremea, ne fac să ne reculegem și să ne închinăm cu smerenie și recunoștință, astăzi, după 153 de ani, în fața amintirii și faptei lui Horia. Toate astea sunt mari sunt monumentale, sunt unice, dar mai rămâne peste ele ceva și mai mare care formează mai mult decât orice mândria și încrederea noastră, țării și recunoștința noastră:

— «□» —

Simbolul

Da Simbolul! Căci Horia, mai întâiu de toate e un simbol. Un simbol al Românilor din orice vreme, din orice loc. Un simbol al învierii și înfrățirii neamului nostru cu istoria. Un simbol al puterii și curajului nostru. Un simbol al Românului de totdeauna.

Căci, după cum atât de just arăta dl. Octav Șuluțiu într'un articol publicat în »Vremea«», cu ocazia serbărilor dela Alba-Iulia, revoluția căpitanului Horia, e un act care ne aparține în întregime, un act pornit din sufletul poporului nostru, fără nici o sugestie străină, fără nici un impuls din afară. Numai glasul unor suflete născute să stăpânească, dar nevoite prin vitregia sorții să fie stăpânite din afară. Un curent care străbătea nebunește prin toate țările, pela toate popoarele. Revoluția căpitanului Horia, a fost ceva spontan, ceva sortit să rămână strălucitor, ca un soare, în istorie, atături de faptele mari ale popoarelor.

Iată sensul lui Horia. Iată simbolul.

Acum când cauzele nu mai există, acum când fiecare dintre noi se simte în țara asta la el acasă, mitul lui Horia, legenda lui trăiește în sufletele noastre aproape de baladele populare. Moșul lui Odobescu, crăișorul lui Liviu Rebreanu, și țaranul de cremene, cum n'a fost altul să-i semene, al lui Aron Cotruș, fiecare înfățișând același Horia, cu aceeași inimă de aur și gând împărătesc, formează mândria și lauda noastră cea de toate zilele.

Horia, Căpitanul, a biruit vremea.

— «□» —

Ceva despre deblocări

Am citit cu deosebit interes decretul regal prin care aproape 2000 de ofițeri urmează să fie scoși definitiv din cadrele armatei. Ca unul care are o mare și sfântă venerație față de cea mai necesară și mai perfectă instituție, în împrejurările actuale, a Statului meu nu pot decât să mă bucur și să laud cu tot sufletul înaltul gest al M. S. Regelui. Nicăiri nu e mai periculoasă și mai dezastruoasă nepregătirea și insuficiența elementelor de încadrare, decât în ceace privește armata. Chemată să apere și să garanteze în orice timp și cu orice țărfe integritatea și liniștea internă și externă a Statului și a neamului, ea trebuie să dispună de personalul cel mai bine pregătit și cel mai conștios de menirea pe care o are; Numai prin măsuri asemănătoare se poate asigura buna ei funcționare și se pot pune încredere într'o instituție cu misiuni atât de grele și de importante.

Și apoi, de ce elementele valoroase să fie împiedecate în mersul lor spre mai mare, spre mai bine, de aceste rămășițe, care fac o instituție de răs?...
 Iată de ce »*Afirmarea*«, care totdeauna a înțeles faptele și gesturile binefăcătoare neamului și țării; se bucură din suflet de acest înalt început. Cum ne-am mai răcori, dacă în toate instituțiile Statului s'ar lua măsuri și inițiative asemănătoare?!

ION ȘIUGARIU

—«□»—

N. Vaschide

Suntem aproape siguri că-s foarte puțini acei cari știu, atât cât ar fi necesar să se știe, despre acel ce-a fost *N. Vaschide*.

Mort acum treizeci de ani în Paris și în mormântat la vârsta de abia treizeci și trei ani în cimitirul Montparnase, *N. Vaschide* a fost român, Buzoian, român care a cunoscut gloria la o vârstă când alții abia de se deșteaptă, român care numai în mijlocul străinilor, departe de țara lui, a putut să-și valideze, după ce și-a luat licența în litere și filosofie în București, calitățile sale excepționale cinstindu-ne astfel neamul și mărindu-ne faima. Cunoscut în capitala țării, îndată după luarea licenței, de celebrul profesor al Sorbonei *Alfred Binet*, mort și el acum, care fusese invitat de min. instrucției să țină câteva lecții de filosofie studenților noștri, a fost chemat de acesta de cola profesor și dus la Paris. — S'a încredințat situația de asistent pe lângă catedra de psihologie științifică.

În scurt timp, datorită unei munci istovitoare și în urma unor răsunătoare lucrări cu privire la afecțiunile sistemului nervos, se impune lumii savante. Miliardarul american *Carnegie*, îi oferă, și-l roagă, să primească catedra de psihologie experimentală, înadins înființată, depe lângă universitatea din *Chicago*, în schimbul unei remunerații americănești.

Vaschide înțelegând însă ca strădaniile și priceperea să și le închine țării lui și neamului său, nu primește oferta. Nu o primește în speranța creării unei catedre, pe lângă universitatea din București, cu specialitatea psihologiei științifice, unde ar fi consimțit să vie fără de nici o altă tentație. Catedra visată de el nu s'a mai înființat, iar la *30 Septembrie 1907* moare tuberculos între străinii cari l-au înconjurat cu dragoste, cu înțelegere. Munca, priceperea, și talentul i-au fost răsplătite tot de străini.

Laureat al facultății de litere și filosofie din București, al facultății de medicină și de științe, al colegiului Franței, decorat cu Bene-

Merenti și Palmele Academice, i se agață de piept, cu cinci luni înaintea de a muri, Legiunea de Onoare.

Lucrările-i rămase — unele personale, altele în colaborare cu *Binet* ș. a., sunt cele mai importante și mai uimitoare probleme rezolvate în domeniul psihologiei experimentale.

Prima lucrare care-l consacără, fumea științifică savantă citându-l în lucrările și conferințele lor, e »*Le sommeil et les rêves*«. În 1900, împreună cu *dr. Toulouse*, înființează un nou laboratoriu pentru cercetări experimentale în domeniul patologiei. La aceasta a fost șef de lucrări. Cu *Binet* lucrează la laboratorul de Psihologie Fiziologică al școlii *Hautes-Études*, în calitate de director ajutor.

În 1902 publică în colaborarea cu *H. Piéron* »*Psychologie du rêve*« și »*La Psychologie du délir*«. În anul următor, avându-l colaborator pe *Vurpas*, publică lucrarea »*L'Analyse mentale*«, un studiu bazat pe riguroase observații de clinică. Tot cu *Vurpas* dă la iveală »*Essai sur la psychophysologie des monstres humaines*«.

Pe lângă »*Studiul problemei morții*«, »*Halucinațiile telepatice*« studii asupra problemelor somnului, visului, și ipoteze privitoare asupra lumii oculte, scrie zeci de articole pe cari le publică în ziarele și revistele cele mai de frunte ale Franței.

Opera rămasă pe urma lui *N. Vaschide* îl va face să trăiască veșnic în lumea savanților și în mediul laboratorilor.

Cei treizeci de ani cari s'au împlinit dela pierderea lui, să ne fie un prilej de aducere aminte, un moment de reculegere și un îndemn pentru o cercetare mai amănunțită a vieții și operii românului *N. Vaschide*.

—«□»—

Alex. Lupeanu Melin

Blajul cultural și cu el întreg Ardealul, a pierdut, prin moartea lui *Alexandru Lupeanu Melin*, pe unul dintre cei mai instruiți și mai talentați fii ai săi.

Natura, deși la început s'a arătat față de această ființă liniștită, muncitoare și modestă, suficient de mărinimioasă, a sfârșit prin a se dovedi ingrată. După ce l-a înzestrat cu virtuți cunoscute numai dascălilor *Blăjeni* de altădată, după ce l-a amăgit cu viața arătându-i gloria, l-a îmbrâncit brutal pe-un pat de spital, în Cluj, torturându-l atât cât omenește se poate răbda, pentruca în cele din urmă să și-l ia ciopârțit și viermănos.

Dascăl erudit și gazetar neîntrecut, *Alexandru Lupeanu Melin*, a plecat din lumea aceasta, pe care a îndrăgit-o, a servit-o și căreia i-a închinat un suflet entusiast și mărinimos, subit prea puțin cunoscut și desigur

neîmpăcat față de imboldurile ce i le dădea spiritul materiei neputincioase.

Modest și timid, fostul bibliotecar arhiepiscopal și membru al Societății Scriitorilor Români, a rămas intransigent în fața diverselor ademineri ce i s'au oferit. Înțelegându-și într'un singur fel rostul său, și-a petrecut anii sortiți vieții în tovărășia curată a slovei și-a elevilor nevinovați cari l-au înconjurat cu — o stimă sinceră, apreciindu-i și înțelegându-i strădaniile.

Străin de fățarnicie și departe de orice duplicitate, Lupeanu Melin s'a atașat întotdeauna inițiativelor frumoase premergând tuturor cu exemplul de viață cinstită. Capricios uneori din cauza sbuciumului unui spirit robust și vioiu, a fost întotdeauna, pentru-acei ce l-au cunoscut, pentru-acei în mijlocul cărora s'a irosit și s'a istovit, o pildă vie de bunătate și înțelegere.

Director al *Unirei Poporului* și autor al sublimelor »*Evocări*«, *Alexandru Lupeanu Melin* a murit departe de Blajul pe care-l iubit, l-a cinstit și l-a făcut atât de cunoscut.

A murit sărac și foarte puțin știut. Foarte puțin din cauză că prea sunt mulți trântorii, învârtiții și semidoctii cari formează centrul preocupărilor *intelectualilor* noștri.

— «□» —

Gib. Mihăescu

S'au scurs doi ani, ca două nopți petrecute în desfătare, de când sufletul blând al autorului *Donei Alba*, s'a despărțit de trupul istovit de boală pe unul din paturile săracăcioase ale spitalului gardienilor publice din capitală. Nu mai doi ani s'au strecurat și numele răsfățatului de altădată abia de se mai pomenește.

Rusoica, *Zilele și nopțile unui student*, *întârziat*, nu mai amintesc nimic cititorului despre îndrăgitorul de liniște și de stele, despre scriitorul tăcut și retras lângă cele două fetițe ale sale rămase azi cu o mamă văduvă în grija statului și-a unor hrăpăreți.

Li încreștăm numele aci în semn de pioasă aducere aminte.

— «□» —

Ioan Matei

Dacă pe dușmani mă nuzesc să nu-i observ, afară de cazurile când sunt uneltitori pătimiși și obrasnici, pe prieteni mă străduiesc, din toate puterile mele, să mi-i reamintesc; să-i stimez, să nu-i supăr nici cu vorba, nici cu capriciile ori isbucirile temperamentului meu, uneori, neastâmpărat și neînfrânat.

Ioan Matei mi-a fost un prieten. Zilele astea — în 13 Nov. c. — s'au împlinit două

ani, de când, pe urma unei boli insistente, s'a prăbușit pe patul spitalului din loc.

Pentru acei ce nu l-au cunoscut și cari s'or fi așteptând la cine știe ce pe urma lui, le spun: *Ioan Matei* nu a lăsat în urma morții lui decât regrete sincere. Nu cred să se fi găsit nimeni din acei ce l-au cunoscut care, la auzul stingerii lui, să fi exclamat: Bine că m'a scăpat și de asta. Nu a fost nici erudit, nici talentat. Nici șrapan, nici parvenit, nici lichid. N'a fost capabil să-și însușiască nici una din apucături'e acelea atât de specifice camenilor; mari, ai acestor timpuri moderne.

Ioan Matei, a fost un om de omenie și-un dascăl cinstit. Un slujitor al frăției românești și-al credinței străbune.

— «□» —

D. D. Pătrășcanu

Omul miroase a mormânt spunea undeva Montaigne. Ființa lui oricât de subțiată, de îngrijită, de apreciată, e sortită morții. Din fața-i nu se poate ascunde nimeni, căci germele ei e sădit în ființa odată cu crearea. E drept că nimeni nu-și aduce aminte de-acest lucru decât doar atunci când acest germe începe să încolțească simțindu-i-se rădăcinile. Unii, din porniri sadice, alții din simple ambiții, uneltind la viața semenilor, grăbesc înmugurirea germeului morții. Printre acei la a căror viață s'a unelțit, îndreptându-se în contra ființei lui fel de fel de ocări, a fost și regretatul *D. D. Pătrășcanu*, azi doar un pumnizor de cenușă bună de aruncat în ochii acelor cari, în viață, n'au putut încape de el.

Talentul lui recunoscut și invidiat, blândețea lui atâțătoare pentru mărunții închipuiți, au fost prilejuri de defăimare. Umorul lui plin și fără tendinți de jienire, a infuriat pe proști dar a delectat pe înțelegători.

D. D. Pătrășcanu s'a despărțit cu mâhnire în suflet de fumea aceasta nedreaptă cu el.

Lucrările-i rămase deși nu-i trădează ne-mulțumirea sufletească, ascund în slovele lor glumețe o mare doză de amărăciune.

Cine i-a citit volumele: »*Schițe și amintiri*«; »*O critică și-un profesor*«; »*Candidat fără noroc*«; »*Inzăpăcii*«; »*Vinovații*«, — »*Domnu Nae*«; »*Un prânz de gală*«; »*Ce cere publicul dela un deputat*«; ori nuvelele și schițele publicate prin *Viața Românească*, — *Adevărul literar și artistic* și alte publicații periodice, nu se poate să nu fi avut momente de adevărată recreare.

Colaborator al diui *M. Sadoveanu*: »*Din viețile sfinților*«; »*Sfintele amintiri*«, s. a., *D. D. Pătrășcanu* s'a dovedit un scriitor a cărui originalitate și vioiciune va rămâne o pildă urmașilor.

CONST. GH. POPESCU.

Lacrimi pentru Aurel Ghitta

Scriu cele mai triste rânduri dintr'o poveste de toamnă sfâșiată de o rană prelungă, așa ca zilele mohorâte cu burniță, când cerul e jos în noroiu și-ți pătrunde în carne și oase.

Ochii îmi sânt încă sleiți de vlagă, stinși în orbita lor de a privi lumea, incapabili să înregistreze aspecte vii, firești, normale. Ei au o imobilitate dureroasă, pentru că privesc în urmă, descifrează zile și vieată, își aduc aminte de înfăptuirea faptelor cotidiene, cu cineva care s'a dus... Dar unde s'a dus? Cine îmi spune că Aurel Ghitta a plecat? De ce mă minte lumea? De ce ne înșelăm cu pfeările când de fapt nu pfeacă nimeni, nu se mișcă nimeni. Nu se clinteste nimic... nimic. Este numai o reîntoarcere la sine. Așa ca o retragere la mază, așa ca o revenire la izvorul de vieată, singurul neatins de lume, de mizerii și de dureri.

Mă frământ, mă sbucium, mă neliniștesc continuu. Nu știu ce am... Și lumea pe lângă mine trece imposibilă. Orașul e același ca înainte. Oamenii sânt tot oameni. Vieța nu s'a oprit în loc... Și totuși lipsește cineva. De ce lipsește?

Deschid vraște ușile locuinței lui... Iată, aici e biroul instituției, unde în ambii am lucrat, patru ani. Mă întâmpină liniștea materială a implacabilului. O simțită strângere de inimă mă ghemue într'un ungher al conștiinței. Simt o povară nedeslușită, o permanentă vizionare a faptelor sale, a ideilor, a convorbirilor avute, zile, nopți, săptămâni și ani... Prezența lui Aurel Ghitta mi-a fost prea evidentă pentru a o putea ușor evita, sub obișnuințele consolări ale oamenilor. Nu mi-e de ajuns. Îmi lipsește ceva... Ceva ce nu poate fi înlocuit. Socot că este însăși personalitatea sa, pe care eu am prețuit-o mai mult decât el însuși. Această personalitate planează deasupra mea, mă domină, îmi cere iertare parcă, pentru că a îndrăsnit să fie cândva trup... Aurel Ghitta a fost prea mare, prea bun, prea cavalier pentru a lăsa în urmă amintiri bogate.

Sufletele mari nu lasă amintiri, și nu caută explicații, fiindcă sânt prea covârșitoare. Ele dispar neobișnuit; nu vreau să ocup locurile celor comuni. Aceste suflete se sting fără urme vizibile... Dar ele domină intens, atunci când sânt umbră. Ele frământă alte suflete, care le-au înțeles oarecândva și le-au iubit nu așa cum iubesc oamenii ce uită, ci ca sufletele puritane, lipsite de goliciunea conținutului uman.

Aurel Ghitta de-abia acum trăește pentru mine... De-abia acum vibrează toată seria superioarelor lui, concepții de vieată. Înțelepciunea sa de vieată, lui nu i-a folosit. A fost

prea modest, pentru a-și căuta lui o distincție lumească. El a fost al tuturor celor ce-aveau nevoie de el; al copiilor ce-au odrăslit spre lumină și al părinților care îi prețuiau aurul sufletului... Totul fusese construit în el, din generozitate, rar întâlnită.

Și când sorocul lumii a sunat a neînțelegeri (căci lumea este aceeași din veacuri), când supapa dreptei lui judecăți a închinat spre eterna desiluzie, a crezut că este bine să-și retragă umbra, îndărăt spre fibrele nevăzute ale crugului vremii, și să lase frâu liber celorlalți muritori, care știu suă vieța în răspăr și se pricep mai bine să prețuiscă lutul, în vâltoarea haotică a luptei de existență.

Discreția a rupt însă zăgazurile sufletesti ale celor ce l-au prețuit, stimat, și iubit. Și dacă prezența lui nu mai lasă dără pământului, va continua să miste gândurile nobile încă foarte multă vreme, mai multă, decât consideratiunile de care s'a bucurat în lumea ce l-a cunoscut, dar nu l-a ajutat îndeajuns...

Fără să vreau, tăcerea din mine, stă gata să irumpă în plâns...

A fost odată...

20 OCTOMBRIE 1937.

— «□» —

Satu-Mare și manifestările culturale

— Pentru d. Victor Papi-
lian, președ. scriitorilor
români din Ardeal —

Sântem în plin sezon de atmosferă culturală. Adică vrem să spunem, că este tocmai timpul înfăptuirilor de acest fel. Ne consolăm și cu atât. Aici, prin părțile noastre nu se prea aude de așa ceva, deși de doi ani tot aceasta o cântăm, deși am început să devenim niște »maniaci« ridicoli.

De voim să întreținem un nivel de o cătuși de puțină tensiune culturală, sântem obligați s'ascultăm radio și să citim reviste. Dacă mai avem și parale mai cumpărăm câte-o carte proaspătă și îmbietoare, așa ca să nu se afirme că în Satu-Mare se cumpără cel mult zece exemplare din noutățile pieții literare.

Pentru noi dar, sezonu-i mort anticipat... Aviditatea sufletească a cetățeanului (nimeni nu refuză existența unei vieți dincolo de fire) se deplasează pe tărâmurile de imediată satisfacție. Cinematograful în parte umple acel vacuum etern omenesc, însăntând imaginația și găsind soluții emotive rapide. Dar atâta nu-i suficient. Setea de necunoscut dorește

ceva în plus, ceva care să ducă, pentru unii, cu un pas mai departe, mulcomirea svăcnirii de vibrație sufletească.

Intellectualul are nevoie să i se rezolve marile probleme ce și le suscită tacit, întrebător și neliniștit. Oricâtă cumpănire ar exista în cel mai real individ, sânt totuși anumite imponderabile ce planează peste cumpăna judecății lui, dândă acea aliură, de visătorie exagerată, caracteristică ar o impuri'or cu tristeți înconjurătoare.

Disecarea semnelor nebuloase, prin conferințe aduce o frământare de explicații, totdeauna liniștitoare. Spiritul are material consumant. Și rațiunile își stămpără involburarea.

Celelalte manifestatii pur culturale ar ridica nivelul intelectual al provinciei. S'ar termina atunci, cu promiscuitatea această revoltătoare, de aculturali pretențioși, țăfnoși, și nedonțianți, aserviți, întru totul mizerabilei vieți de cafenea. Dar unde sânt? Nimeni nu se străduiește să ne țină o atmosferă de înaltă ținută intelectuală. Doar »Astra« noastră încearcă și realizează așa puțin, cât mijloacele și înțelegerea îi permit.

Cine ne va da explicații la aceste întrebări? De ce Satu-Mare este mereu desconsiderat? De ce noi sântem priviți ca niște mucenici aruncați de soarta într'un colț al țării, uitați de oficialități (afară de voturi politice). De ce sântem mereu odoliți de tot ce e bun în privința culturii?

Iată, am citit cu vie satisfacție, darea de seamă referitoare la programul unui nou an de muncă al »Asociației Scriitorilor Români din Ardeal«. Se vor realiza multe desiderate de ale scriitorilor, prin bunăvoința și sacrificiul conducătorilor. Revista »Familia« dela Oradea va trece drept organul oficial al asociației. O editură va marca spiritul scrisului românesc din Ardeal, așa de puțin impus în configurația generală a literaturii noastre.

Mai mult însă. S'a hotărât continuarea șezătorilor literare, așa de importante ca inițiatore a gestului estetic. Printre orașele propuse am găsit: Sibiu, Brașovul, Oradea, Blajul, Deva, Sighișoara, Mediașul, Orăștia, Năsăudul etc., numai Satu-Mare nu. Care poate fi cauza? Oare noi nu existăm măcar ca entitate geografică? Satu-Mare, municipiu cu aproape 60 mii locuitori, nu e capabil să primească pe scriitorii români ardeleni?... Noi, aceștia dela »Afirmarea« ne-am gândit încă, din primăvară să organizăm o astfel de șezătoare. Pe cine să invităm. Ne-am oprit la grupul »Familia«. Am tot ezitat. Ni se părea că sântem prea, pretențioși, că un festival de acesta organizat de noi ar putea fi interpretat ca o lipsă de modestie din partea noastră. Dar până când cu modestia strigătoare la cer, ucigătoare de fapte?

Acum a sosit momentul. Ne îndreptăm către dl. profesor universitar dr. *Victor Papi-lian*, directorul Teatrului Național din Cluj și Președintele Asociației Scriitorilor Români din Ardeal, și-l rugăm să ne asculte. Sătmarul va primi cu drag pe reprezentanții scrisului ardelean. Ne vom da silința să contribuim cu toate puterile noastre, la ridicarea nivelului cultural și literar al regiunii de Nord-Vest. Și credem că timpul nu ne va desmînți.

Așteptăm cu dragă inimă, șezătorile literare menite să înregistreze primul punct spre deschidere unor alte perspective.

Este tocmai ceea ce urmărim și noi prin publicația noastră. În chipul acesta sperăm să schimbăm în curând fața indiferentului nostru Sătmar.

OCTAV. RULEANU

—«□»—

Prilejuri de frățietate

Sătmarul prin situația lui, marginașă și eteroglotă — vorbim de oraș — are foarte rare ocazii de apropiere între conaționali, foarte anemice posibilități de înfrățire și de afirmare românească. Românii, — preocupați de griji, desbinați de politică și năucii de iureșul diferitelor afaceri ce mereu se trâmbitează și rar se sancționează, ce se svonesc și nu se cercetează, ce se știu și se tac, — uită adeseori de datorile ce le incumbă situația lor de grăniceri și de români într'un oraș îmbibat de minoritari sfidători și uneltitori. Uită, tolerează ori neglijează pentruca uneori să se trezească un fel de unelte bățjocrite de obrăsnicia tendințelor de maghiarizare.

În asemenea împrejurări, stimulentele din afară, prilejurile de aducere aminte și de reînviere a sentimentului național, sunt și necesare și reconfortante.

Ocazii de frățietate, de uierarea asperității lor de impunerea unei demnități ce necesită înviore s'au dat românilor sătmareni. S'au dat prin manifestațiile înscite de sfințirea celor două biserici românești, procesiuni cari au dovedit, străinilor ce ne minează că, Românii Sătmareni, cu toate diferitele lor vederi politice ori religioase, sunt demni și-s una și aceeași ființă când e vorba de interese puse pe altarul nației.

Sfințirea temeliei bisericii ortodoxe și a bisericii greco-catolice, anbele românești, ambele creștinești, sfințiri la care Românii Sătmareni s'au întâlnit și s'au amestecat, mândri de obârșia lor și fără a se gândi la unele intrigi animate continu de anumite caracte neghioabe ori interesate, intrigi abil exploatate de dușmanii noștri, au însuflat tuturor, și bunilor și răilor români, și dușmanilor și amicilor noștri, o doză reconfortantă de demnitate, de prestigiu românesc.

Am dori în acest Sătmar, neglijat de-acei cu posibilități de însufletire românească, cât mai multe prilejuri de apropiere frățească între Români de orice confesiune.

Entuziasmul stărnit și imprimat tuturor pe urma grandioaselor sărbătoriri creștinești și românești, cu ocazia sfințirilor celor două biserici din loc, ar trebui menținut și perpetuat prin diferite mijloace. Poate că în felul acesta, prin astfel de ocazii, s'ar mai împuțina *egoismul* din sufletul unora, stărpindu-se *ura* și răutatea din *inimile* altora.

— ◻ —

Factori ascunși de propagandă iredentistă

Noi cari stimăm convingerile oricui, atât timp cât fructul acelor convingeri nu atențază la bunele moravuri și la interesele noastre ca neam și stat vom spune câteva cuvinte, independente de patimi, în legătură cu *Convictul episcopesc romano-catolic* din loc.

Conducerea *șvabească*, a acestui *Convict romano-catolic*, prinsă 'n clește pe urma unei atitudini ipocrite la suprafață, uneltitoare și iridentă în ascuns, atitudine, oricum, prin nimic justificată față de tendințele ei de maghiarizare, se sbate, ademenind, înșinuând, linsugind și amenințând, în speranța închiderii gunilor acelor ce, surprinzându-le fățarnicia mărinimiei unor gesturi, nu înțeleg să-i mai tolereze.

Conducerea *șvabească*, a acestui *Convict romano-catolic* deservind interesele noastre românești în favoarea unui neam cu care ea, ca *șvabă*, n'are nimic comun, trebuie sever, necondiționat și neîntârziat sancționată. — *Romano-catolicii*, șvabi, dela conducere, să fie înlocuiți cu romano-catolici români, — avem și noi de-aceștia prin ținutul Fălciului, prin Huși și împrejurimi, — pentruca respectându-se confesiunea, să se facă *educație românească* tinerilor acelorora dați spre îngrijire și creștere.

Să nu uite acei cari au posibilitatea și datoria schimbării stăruirilor dela *Convictul episcopesc* din loc că, *educația străină implică spirit străin*, cultura nu. Și la *Convictul romano-catolic* din acest oraș se face educație ungurească românilor și șvabilor. Se face asemenea ducăție de niște preoți cari *atât după confesiunea cât și după naționalitatea lor*, n'au nimic cu educația și cultura maghiară. *Fac ceea ce fac în schimbul unor remunerații* și aceasta, după noi, înseamnă *prostituare*. Dealtfel toată politica și interesele maghiare sunt susținute, prin aceste părți, de nemaghiari. Sunt erijați ca maghiari numai evreii și șvabi.

Evreii și șvabii cei șarlatani. Maghiarii sunt mult mai înțelegători și mai loiali.

Reuniunea de cântări

„V. Lucaci u”

Despre corul constituit, pe lângă conservatorul din loc, sub denumirea »*Reuniunea de cântări* dr. V. LUCACIU«, am mai vorbit noi cândva în paginile acestei reviste. De atunci e multșor. E aproape un an. Mi se pare că a fost după concertarea dela Radio. De atunci, activitatea acestui cor, a prosperat, a fost mai vie, tot mai insistentă, tot mai rodnică. Pare-mi-se că și peste graniți a împrăștiat melodie românească de-atunci. O re venire împrăștiătoare e necesară.

Atrăgând prin varietatea programelor, corul acesta care ne-a dus faima peste graniți, făcând să răsune doina românească în urechile ambăscite cu fel de fel de »șlagere« care de care mai desmățate, mai ridicole și mai »moderne«*, corul acesta se impune culegând mereu aprecieri elogiase.*

Perseverența membrilor acestei reuniuni, *execuția* ireproșabilă a bucăților, *disciplina* surprizătoare a elementelor componente și *conducerea* înțelegătoare, constatate cu ocazia festivalului aranjat în cadrul sărbătoririi sfințirii bisericii din loc când s'a prezentat publicului »Crai Nou«, ne îndreptățesc să vedem în această Reuniune românească o realitate indispensabilă ținutului, pentru popularizarea cântecului românesc animator de gânduri frumoase și înălțătoare.

C. G. POPESCU.

Intelectuali!

117.747 publicații străine
2.253 publicații românești

cuprind adesea studii și informațiuni privind domeniul Dvs. de activitate. Dar cine poate urmări, tăia și clasa 120.000 de publicații, punându-vă zilnic pe masa de lucru cea mai prețioasă și completă sursă de informații asupra probl. melor care formează preocuparea Dvs.? 102 agenții din lumea întreagă prin intermediul agenției.

„*Serviciul Gazetelor*”

Directori: TH. IORGA și EM. SAMOILĂ

București, Str. Sf. Constantin Nr. 24
Telefon 3-16-15.

Prospecte, oferte și probe gratis la cerere.

DĂRI DE SEAMĂ

CĂRȚI

ISPRAVI DE PE APE
sau *Un Marinar Povestește*

Este colecția unei admirabile povestiri a mai multor marinari ce au trăit întâmplări de necrezut nu numai pe apă dar și sub apă.

Colecționate și publicate de Dl. Apostol D. Culea și editate de »*Prisul Românesc*«, ele conțin adevărate minuri pe cărțile noi cei de pe uscat nici înțina nu le putem.

O carte intradecăvăr folositoare, o carte admirabilă, care reține atenția cititorului dela început până la sfârșit.

Ea este deopotrivă de folositoare atât pentru oamenii marii cât mai ales pentru tinerele școlari. Suntem de părere că această admirabilă lectură, prin tonndul moral și științific pe care o conține, ar trebui introdusă în toate școlile medii din țară, a lături de științele naturale sau de cele geografice.

În cele cinci capitole în care este succințivă cartea, ea ne pune la curent cu viața de pe mare și de sub mare atât sub aspectul marinăresc, cât și al celei al tehnice, al războiului, zoologie, social și în general sub toate aspectele sale imaginabile pe care ni-l oferă un domeniu, foarte multor, abso. ut n. c. n. o. s. cut.

Ne îngăduim a atrage atenția nu numai a cititorilor și bibliofililor asupra acestor admirabile povestiri ce le conține cartea dlui Apostol D. Culea, dar și a organelor școlare în drept. Introducerea obligatorie citirii ei în școli este un imperativ de educație națională pe care organele statului în materie de educație sunt obligate să le observe.

Prețul ei este numai de 80 lei.

Francois Mauriac
VIAȚA lui ISUS

Editura »Cugetarea« lei 60.

Viața făuritorilor de religii este întotdeauna mai interesantă și mai pasionată decât a oricărui alți bărbați celebri creatori de răspântii în angrenajul social al omenirii. Este mai interesantă și mai pasionată fiindcă la aceștia scanteia divină se manifestă în plin, iar viața lor conține într'însele chintesenta moralității, a unei vieți vie pe pământ și a celei de apoi după moartea fizică a individului.

Este indiferent din punct de vedere a rezultatului final, dar că pe aceștia îi va fi chemat: Zoroastru, Mahomet, Buddha sau Isus.

Este mai interesantă și mai pasională fiindcă viața lor și învățăturile lor sunt normative, sunt regulatori ai unei vieți omenești ordonate în univers, sunt anipodu înrăuțatilor și-a animailității în om, ce adesea se manifestă la indivizi a ceea ceși la colectivitate sub diferitele forme a isterie imaseilor bazate pe interesul strict material.

Cu atât mai înălțătoare trebuie să fie — și este pentru noi creștinii, cartea care tratează despre viața și învățăturile lui *Isus Hristos*, a cărui divinitate e mai presus oricărui alți întemeiatori de religii și a cărui morală este inegalabilă în raport cu a altor propagatori ai moralei și a bune înțelegeri între pământeni.

Cu cât viața acestor genii dumnezeiești este mai înălțătoare, cu atât puterile omenești mai slabe de a le reda, în mod demn, într'un complex maestru, viața lor, învățăturile lor. Cartea lui *Francois Mauriac*, face

excepție dela această sibiiciune. Ea este o operă desăvârșită care unește într'un tot — un care nimic nu lipsește — viața precum și dogma de temelie a învățaturii isare, ce se desprind din piiderea Lui și din minunile săvârșite de El. Omului. Este o înmăinare genială a școlasticului cu dogmaticul, în așa fel ca să nu plictisească nici pe școlari dar tot atunci să atragă, cu o forță elementară și să reție interesul și atențiunea atât a teologului cât și a laicului, fie aparținând cetitorul clasei sociale intelectuale denumită »înaltă«, fie celei »de jos«.

Nu este o carte de genul celei scrisă de Giovanni Papini, deoarece Francois Mauriac nu se ocupă cu *dovedirea divinității* lui Isus Hristos, care, în această carte, este dela sine înțeleasă. De aceea în această privință, cartea lui Mauriac pare a fi inferioară celei al lui Giovanni Papini. Este însă egal de superioară din punctele de vedere arătate de noi mai sus.

Scrisă într'un stil limpede, ea, nu obosește, iar traducerea făcută într'o limbă tot atât de adecvată fiecăruia de către Pr. Em. Păsculescu-Orlea și Const. A. I. Ghica, face ca această capodoperă să fie una dintre cele mai de seamă produse literare ce au apărut în ultimul timp pe piața literară românească.

Lucian Bretan

Valeriu Cârdu:

»CUIBURI DE LUMINA«
versuri, Satu-Mare, 1937 lei 50.

Plecat de prin aceste meleaguri, domnul Valeriu Cârdu, și-a adus totuși aminte de noi, cei lăsați în urmă, prieteni sau

dușmani și ne-a dăruit acest mănunchi de lacrimioare: *Cuiburi de lumină.*

Li-am citit dintr'o suflare, dela început până la capăt, cu sufletul îndoit sub povara durerilor slovenite în ele și nu ne putem opri să nu încreștăm aici un cuvânt frumos și o laudă pentru cel care și-a risipit gândul în ele. Străbătute de acel fior înviorător și trainic de autohtonism, care a încreștat în vreme numele lui Aron Cotruș, Radu Gyr, Georg G. Gregorian și alții, poemele aceste, atât de aproape de sufletul românesc sunt pentru noi o deosebită bucurie. Întâlnim în ele un real talent liric și o curată înfrățire cu pământul românesc și cu străbunii:

*Cobor din țărini plugărite de străbunii mei
Și-aduc voința lor drept zestre țărănească.
Mi-am dăltuit povestea 'n inimă de stei,
Cu slavă simplă, dură, grea și românească.*

Din firul acestei înfrățiri sunt țesute aproape toate cele 29 de poeme, cari alcătuiesc volumul de față. Nu voiu căuta să vorbesc altfel aici, despre ele, decât ea un simplu cititor, către alți cititori, pentru care o poemă bună este mai frumoasă decât o floare rară.

Iată, de exemplu, poeziile :
In ziua sfântă, Doamne și Horia:

*Ain vrut să te 'ntâlnesc cândva
in formă de mișneag,
Pe cărării de codru, să stăm puțin la sfat.
Să fim noi singuri: Tu și eu,
Eu, — om din lumea de păcat,
Tu, — sfânt și Dumnezeu.
Am fi vorbit de vis, de restignire și 'nvier.
De azi, de mâine și de ieri.
Și colindând cu gândul prin luminiș de veac,
Tu, Doamne, să vorbești.
Iar eu să tac,
S'ascult,
Cu toată zestrea mea de țărini românești.*

Revoltele ar fi pornit tumult...

(In ziua sfântă, Doamne.)

*Horia, tu n'ai crezut in aur și măriri,
Ci, împărat sărac,
Cu vreea ta de dac,
Ai semănat in țărine moțești,
cu sânge, gloria.
Iar gândul tău, torent năvalnic,
Horia,
Te-a ridicat — magnific ciubărar de veac.*

*Plăvăsul osului din tine, dumi-
cat pe roată,
Ne-a tălmăcit jelană din vatră.
Tăcerea ta a cuvântat in zarea albă, —
Spăimântătoare și moțească jalbă.*

*Iată, din veacul nostru prea sărac și fără har,
Venim să-ți cerem, pentru vreme, abcedar.*

(Horia).

Ne amintesc de sigur de Aron Cotruș, dar acest lucru nu le face mai puțin frumoase. Din contră.

In »Dunăre albastră« admirăm simplitatea:

*Dunăre albastră, Dunăre albastră,
Dacă nu te doare,
Du și ȧlea noastră,
Până 'n larg de mare.*

Cei ce iubesc poezia frumoasă, vor găsi în această carte, împreună cu noi, o bucurie și o floare.

Nu vreau însă să spun prin asta că toate poemele din volum sunt niște flori rare. Nu, pentru că autorul lor e încă prea tânăr și prea pripit unori, pentru a fi atât de deosebit. Prea descori inspirația operă realizarea. Prea de multe ori poetul grăbit, întoarce spațele artistului măsurat. Prea des improvizarea ia locul trudei.

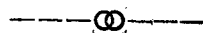
Poate nu e la mijloc decât o simplă inconsecvență. Poate ne înșelăm.

In tot cazul, aceste observații să nu-l supere pe domnul Câr-

du. Credem prea mult în talentul dsale, pentru a nu fi sinceri, atunci când trebuie să-i relevăm lipsurile. Dealtfel, în această privință, istoria literară cunoaște cazuri ilustre. Lamartine cât e el de mare printre franțuții lui, și printre ceilalți îndrăgostiți de zări albastre, a fost un încorijibil improvizator.

Trecând peste aceste observațiuni, de ordn personal, rezervăm poeziei domnului Valeriu Cărdu cele mai frumoase, cuvinte, și-i suntem mulțumitori de-a ne fi procurat o bucurie sufletească rară, dându-ne o carte bună.

Ion Șugariu

Alia Rachmanova
FABRICA
DE OAMENI NOI

edit. Naționala Ciornei lei 85.

Prin influența femeiei s'au încurcat și descurcat diferite și nenumărate chestiuni în trecut istoric al popoarelor. De influența ei a depins adesea soarta multor țări. Atitudinea și inteligența ei a fost hotăritoare în fixarea anumitor soluțiuni. Educația imprimată de ea în sufletele acelor ce s'a hotărât să-i determine la ceva, a avut absolut întotdeauna sorții doriti.

Rusia de azi, cu haosul și civilizația ei, unor mâni femeiești își datorește situația. Rusia de mâine tot prin aport femeiesc își va schimba starea. Așa cel puțin ne lasă întrevădăm autoarea acestei lucrări și noi, cunoscând anumite amănunte pe care istoria nu a întârziat a le anticipa, credem în capabilitatea femeii ei ruse de a-și îndupleca soții, iubiții, prietenii, pentru o altă stare de lucruri acceptabilă și moralei și credinței creștine. Credem fiindcă femeia rusă are tot interesul să protejeze cu girul, influența și autoritatea ei instituția căsătoriei atât de decăzută azi acolo.

Problema căsniciei și a creștinței, a căror necesitate impetuoasă o justifică autoarea în »Fabrica de oameni noi«, fac din această lucrare o lectură interesantă și foarte serioasă.

N. Porsena

REGENERAREA
NEAMULUI ROMANESC
editura Cugetare lei —.

Lucrarea lui Porsena strărînd în sufletele noastre sensibilitate, a întâlnit înțelegerea și întreață aprobare.

Plină de dureroase realități, scrierea îndemnă, prin slovele sale, cititorul păstrător și increzător în virtuțile strămoșești, la întoarcerea către exemplele de jertfă din trecut.

Înfățișându-ne greșeli care ar putea să ne așeze în viitor slugile unui neam străin, neam pe care azi îl îmbrățișăm cu năivitate, tolerându-i și încurajându-i, inconștient, atitudini corupătoare în dorința satisfacerii unor interese personale neînsemnate, autorul ne previne asupra pericolului printr'un strigăt de treire la unire și la naționalism.

Regenerarea neamului românesc trebuie popularizată căci e o carte inspiratoare și dătătoare de curaj. După lectura ei te simți parcă mai întărit, mai viu, mai increzător, mai gata de a încerca o jertfă în numele acelor ce s'au rugat și sacrificat pentru asigurarea unui viitor mai îmbunătățit.

Al. T. Stamatiad

PAGINI
DIN OSCAR WILDE
editura Cartea Românească, —
lei 60.

Apariția acestor pagini le-am anunțat încă în numărul trecut: Azi când le-am și savurat le recomandăm cu plăcere și cu insistență iubitorilor de subtil și frumos.

Cuprinzând mai multe poeme în proză, mi se pare nouă u-

nele închinată de autor diferiților lui prieteni, cunoscuți ori apreciați literați »Paginile din Oscar Wilde« înglobează vreo patru povestiri feerice morale precum și celebra *Baladă a temniței din Reading*, închinată și aceasta lui N. Davidescu.

Nădejduim că lucrarea dlui Al. T. Stamatiad va găsi un ecou favorabil în publicul cititor atât datorită reputației de care se bucură autorul cât și mai ales stimei cu care se vorbește despre Oscar Wilde.

Ștefan Filon

AMINTIRILE
UNUI ÎNVĂȚĂTOR

vol. I. editura Cartea Românească lei 90.

Mentalitatea răspândită printre îngâmfați și semidocti nu a de loc favorabilă dascălului rural și învățătorului în genere. Acest muncitor îndărătnic și idealist, de multe ori mai inițiat în orice decât foarte mulți deștepți infumurați la un loc, e socotit de maniacii etichetelor lustruite superficial, ceva fără importanță. Ceva ce nu merită atenția creiată în jurul misiunii lui la anumite ocazii.

Dar nu acesta-i scopul nostru.

Autorul, învățător pensionar desigur, își descrie în lucrarea de față viața, prezentând școala sub diferitele ei aspecte.

»Amintirile unui învățător« e un puternic exemplu de conduită pentru învățătorimea de peste tot și de orice fel. Scrisă înțelegător și limpede, îndeamnă și mulțumește pe cititor.

Alfred Leroy

DOAMNA DE POMPADOUR
ȘI EPOCA EI,

editura Cugetarea lei 60

Din șirul femeilor celebre, Alfred Leroy, desprinde pe una care a hotărât, prin influența ei, asupra destinului unei țări. Inteligentă și lingușitoare,

coche,ă și ațăță'oare, Antoinette Poisson, mai târziu marchiza de Pompa dour, determină revoluția unui popor. A unui popor către care se întorceau privirile tuturor celorlalte țări, a unui popor care era privit cu stîmă și teamă.

Slăbiciunile lui Ludovic al XV. lea, exploatate de această femeie capricioasă în interesul unei elice, stârnesc indignare. Indignarea ia proporții și temeliile Franței se sdruncină fără putință de preîntâmpinare. Răul și-a avut însă partea lui de bine

Sugestivă și obsedantă, lucrarea aceasta va stârni interes în mâinile oricărui cititor va intra.

C. Noica

DESCARTES

biblioteca pentru toți editura Universala-Alcalay lei 21.

Deși se scuză că nu se pot scrie lucrări de sinteză, autorul totuși, în cărțulia de față, reușește să prezinte încheșat și suficient ceiace a creiat acest titan al meditațiilor.

Natural, pentru specialiști, pentru cercetătorii pretențioși și mai ales mofturoși, lucrarea, poate, n'ar putea satisface. — N'ar putea satisface nu pentru că nu s'ar prezintă omul pe toate fețele lui și operele în adâncimea lor, ci, pentru că se presupune de mulți că ntr'o carte din colecția bibliotecii pentru toți, nu s'ar putea reda și nu e necesar să se redea amănunțimi obositoare. O greșală naturală.

Credem că, dl C. Noica, prin cele ce cu oarecare modestie și am putea zice timiditate, ne-a înfățișat nouă și publicului nemofturos e o lucrare merituoasă, o lucrare care va satisface pe oricine oricât de pretențios. Descartes merită severă atenție.

C. G. POPESCU.

RĂBOJ

Când scriem rândurile de față toamna și-a strâns fibrele aruncate pomană peste tinerețe și și-a mutat stăpânirea undeva în împărăția tăcerilor veșnice. Într-una din zilele trecute, a fulguit chiar, neverosimil, în gestul prematur. N'am prezut în inocența stelelor inspicate de impurățile vieții. Nu sântem pregătiți de iarnă... Basmul copilăriei ne vorbește de rigiditatea cleștorului strălucitor, nu de murdăria îmbibată cu pământul ce ne reamintește pururi de zărdănicie.

Așteptăm iarna cea adevărată... ca un ecou al vremurilor imaculate, găsite în visurile copilăriei.

Cu toate acestea nu uităm să surprindem și găteala lui Octombrie, luna plină de împoțonare paliativă, așa de aproape de solitudinile omenești.

Octombrie a chihotit prelung, color sus la crama; printre șirele de viață brumată. — Intreg peisajul e dulce ca o aromă de mirosdenii. Coloarea verii s'a retras în pământ, în străfunzimile unde ard veșnic comorile auru-lui necunoscut. A rămas doar vremea, fără nuanță, blândă de inofensivă. Altfel nu ne-am explica platitudinea liniștei sufletești, când ochiul încită imagini ușurătoare, fără obișnuita contractare de oboseală.

Toamna vorbește auriu cu foșnet de ascultare... Îți conduce calea pe cărările brumării, a tinse de argintul picurat din clinchetul clopoțelilor nocturni.... Noptile de Octombrie sânt înalte, distanțate prin fășii interminabile de tăcerea punctată, cu stele.

Octombrie îți cântă pe strune de vis, răsnetul frământărilor tale întârziate. Izbucnește din plin, năvalnic, lăsându-te în prada unor reverii, cu privirile aninate de tremurul propriilor tale neconsolări.

Octombrie... cetate nesdruncinată a nostalgilor de totdeauna.

Prîmim mereu la redacție, oaspeți dragi, gătiți de sărbătoare în haine de tipar proaspăt, cuprinzător de miez curat ca lacrima gândurilor nevinovate. Sânt revistele de pretutindeni, încărcate abundant cu scântei rupte din frumosul sufletului și date lumii spre preamărire și înălțare din miasmele vieții zilnice. Le prîmim cu inima caldă de înțelegere. Stăm de vorbă cu ele... Ce bună prietenie nedesmintită! Și câtă bună dispoziție!

Păcat însă, că mulți amfitrioni sânt răi ospitalieri. Natura a creiat și oameni cu inimi aspre și dure. Aceștia le izgonesc. Dacă nu cumva, frumusețea gândului închis în reviste, nu simte de departe primejdia, ocolind locul pustului sufletesc.

Ce înspăimântătoare este goliciunea omenească!...

◆◆◆

Ați căutat vreodată să surprindeți în esența ei, ce însemnează să-ți duci viața în târguri pustii printre bălăriile unei vremi însângerate de codeala toamnei. Pentru că unii converg cu atmosfera devenind sterși ca cenușul zilelor de Novembrie. Iar alții se ridică peste paloarea timpului bolnav de ftizie, până la acea contemplație care le permite o incantație sufletească.

Din aceste uitate așezări omenești, pornesc totuși avântate spirite creatoare. Spiritualitatea provincialului, se învederează în dese ocazii.

Un astfel de prilej, indiferent crezul caracteristic unor neamuri minoritare, este și iluminarea din seara zilei morților, în cimitirele din Ardeal. Peste exhibiția ce reprezintă un cult special al unor religii situate la polul extremității, contrare românismului, recunoaștem un potrivit moment de absorbiție în dumnezeire. Panorama transfigurată a cimitirului, jocul de lumini șerpuitoare în mijlocul unei mări de flori întârziate, liniștea compactă animată de figurile oamenilor ce vorbesc cu eternitatea; sânt cutremurări de totală prefacere sufletească. Te simți la pragul unei lumi, pe muchea celor două realități: viața și moartea. Fără să te pătrunzi de misterele veșnicului necunoscut, primești dimpotrivă o mare sete de viață!

Atari prilejuri pornesc adeseori din provincie. Deoarece numai aici te simți mai aproape de contraversele vieții.

◆◆◆

O mică atenție față de memoria lui Mihai Eminescu, ne-a prezentat, ca în fiecare an, liceul nostru de stat, prin festivalul aranjat din prilejul serbării patronului.

Deși în cadre modeste, serbare a conturat totuși ceva din misterul creației celui mai înalt pîc al geniului românesc. Asemenea momente evocative sînt prilejuri de pătrundere în inima trecutului. Iar trecutul nu este altceva decît o punte penntru viitor.

Nu ne putem îndeajuns exprima nedumirea asupra unor considerații dăunătoare spiritului de naționalism, devenit în contradicție prin faptele celor ce din fiecare prilej fac exhibiție de românism.

Un fenomen e cert: Există o literatură românească. Bună, rea, este a noastră. Hulită și ridicată în slavă în același timp de doi diferiți interpreți politici, literatura trăește și viează spre culme. Nimeni nu contestă astăzi, valoarea unor scriitori români, trecuți prin faimă peste granițe...

Ei bine! Această literatură dragă nouă, căci e ruptă din sbuciumul năzuințelor acestui neam, această literatură zic, continuă să fie pentru mulți propagatori de naționalism, aceeași cenșereasă din poveste. De ce oare?

Domină încă acel spirit bolnăvicios care eticheta ca bun tot ceea ce poartă pecetea culturii apusene. Sînt foarte mulți Români la curent cu tot ce a produs literatura franceză, engleză sau germană. Discută noile directive de civilizație apuseană, ignorând vădit literele românești, din simplul motiv că nu e desăvârșită, sau că scriitorul respectiv, bun până mai ieri, azi nu valorează nimic fiindcă și-a schimbat conduita politică.

Care este cauza acestei sfruntate vederi, ce ne întunecă ochii minții? De ce atât de puțină dragoste față de ce este al nostru, oricum ar fi el? Toate le-am admite, dacă intelectualii de goiul de mai sus n'ar face caz de românism, la fiecare pas.

Dar problema aceasta e mult prea importantă pentru a o încheia cu o simplă încreionare.

Însfârșit aspectele culturale ale graniței noastre le-am putut înseila, cu stîngăcii de timiditate și veleități nesatisfăcute.

În numărul viitor vom încerca să le dăm vîceață pentru ușurarea conștiinței noastre de discipoli ai unui crez cultural.

OCTAV. RULEANU

Nu cred să se fi putut face vreodată o mai apropiată și mai justă asemănare între om și ban, cum se poate face astăzi. Falși, fără stabilitate și fără prea însemnată valoare, se găsesco și unii și alții în câteva mâni străine șnapane.

După cum nu poți să știi niciodată dacă în dosul unui stol tras, dela fereastra unei locuințe retrase ori afișate, se petrece o dramă, se ascunde un sbucium, se consumă o durere ori se apoteozează, depe pedestalul iubirei, o ființă, tot așa nu vei isbuti, în lumea aceasta lichelizată, înfumurată, seacă și răutăcioasă, să afli dacă după o emblemă de intelectual se ascunde un analfabet, un ipocrit, un superficial ori un șarlatan.

Slăbiciunea cunoașterii ori ascunderii unei stări materiale, mania etalării ori îndosirea unui titlu o veți găsi absolut regulat la semidocti. Verificați-vă cu sinceritate și vă veți convinge de această spusă, cu tărie de axiomă.

Orgoliul e însoțit de mofturi, mofturile de închipuite sensibilități și toate la un loc se ascund și se simt acasă în mîntea prostului!

Semidoctismul, pe care-l surprind adesea la mulți, la foarte mulți, dintre acei ce fac caz de cultură, de educație, de civilizație, când nu mă sușără, mă jicnește, iar când nu-i nici una nici alta, mă revollă.

CONST. GH. POPESCU

Nașterea Domnului.

I. RENTEA